

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE. — DOCTRINA. — JURISPRUDENȚĂ. — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN, GEORGE MEITANI, G. G. DANIELOPOLU,
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

REVISTA APARE
JOIA ȘI DUMINECĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADELA SF. SPIRIDON, 3
TELEFON 41/57

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie
Dela 1 Iulie până la 1 Sept. revista nu apare

GR. G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei
Studentii plătesc pe jumătate *
Pentru străinătate se adaogă timbrul postal

SUMAR:

Comisiunile de apel ca instanțe de trimitere, de d-l Const. Hagi-Theodoraky.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casație și justiție, secțiunea II*: Ștefan Gh. Dulgherescu cu Lelia Foteșcu (Probe. — Presunțiuni.— Invocarea lor.— Creditori.— Reprezentarea lor de către debitor.— Rea credință.— Prejudiciu.— Terțiu).

Curtea de apel din Craiova, secțiunea II: Eliza M. Voiculescu cu Sița Leontopol (Imobile rurale.— Dobândire.— Drept politic.— Cetățeni români.— Art. 7 și 8 Const.). *Observ.* de d-l D. Alexandresco.

Curtea de apel din Galați, secțiunea I: Anastase Filotte cu colonel Gh. Lupașcu (Opinia minorității).

COMISIUNILE DE APEL

CA INSTANȚE DE TRIMITERE

În materia fiscală a contribuțiilor indirecte, constatarea bazei impozabile se face de comisiunile de recensământ pe un period de 5 ani, iar în cursul acestui period rolurile dejă întocmite în mod definitiv, se pot modifica prin sporiri sau reduceri, în cazurile anume prevăzute de lege.

Bazele impozabile sunt stabilite de comisiunile comunale, iar în cursul periodului de 5 ani, de agenții fiscali; partea nemulțumită pe aceste constatări are dreptul să se adreseze la comisiunile de apel.

Legea pentru constatarea contribuțiilor directe ne arată procedura specială pe care contribuabilul trebuie să o urmeze pentru valorificarea drepturilor sale în fața instanțelor ordinare și extraordinare în această materie fiscală.

Comisiunile de apel judecă în drept procesele apelate, după ce chestiunea de fapt a fost bine stabilită de comisiunile comunale și de însăși comisia de apel.

Deciziunile comisiunilor de apel se pot ataca cu recurs în casație pentru exces de putere, necompetență și violare de lege.

Dacă deciziunea comisiunii de apel se casează cu trimitere, afacerea se înapoiază aceleiași comisiuni de apel spre a o judeca din nou.

În cazul acesta, art. 47 din lege obligă formal comisiunea de apel să se conformeze deciziunii Inaltei Curți de casație, în ceeace privește punctele supuse casării.

În fine, deciziunile date de comisiunile de apel cari s'au conformat cu hotărârile Inaltei Curți de casație, nu mai sunt supuse recursului.

În fața acestui text de lege clar și imperativ și nesupus controversei, sunt unele comisiuni de apel cari violează în mod sistematic acest text de lege. Arhiva Inaltei Curți de casație conține nenumărate asemenea dosare.

Sunt deciziuni ale unor comisiuni de apel cari au fost casate de două ori de Inalta Curte, fără ca comisiunea de apel de trimitere să se conformeze textului formal al legii și chiar injoncțiunii categorice a Inaltei Curți, ca să se conformeze.

Aceste hotărâri fac uneori chiar exasperarea Inaltei Curți.

Inalta Curte, în fața acestei stări de lucruri, s'a găsit nevoită în deciziunile sale ca, prin considerente, să reamintească comisiunii de apel de trimitere îndatorirea legală de a se conforma textului legii.

Așa, de pildă, în recursul lui B. în contra deciziunii comisiunii de apel B. Curtea de casație, prin decizia No. 517 din 1915, este nevoită, într'un considerent, să facă următoarea injoncțiune:

«Casează, cu îndatorire pentru comisiunea de apel de a se conforma deciziunii anterioare No. 568 din 1914, precum eră datoare s'o facă, conform dispozițiilor imperative și categorice ale art. 47 din legea de constatare a contribuțiilor directe ... ».

În fața acestei injoncțiuni formale și categorice a Inaltei Curți de casație, oricine își poate închipui că instanța de trimitere, după două casări, s'a conformat comandamentului Inaltei Curți și a hotărât în conformitate cu legea. Nicidecum!

Comisia de apel, sezisată din nou, a respins pentru a treia oară apelul lui B.

În fața acestei triste stări de lucruri, care turbură profund ordinea publică și jignește enorm pe nenorocitul contribuabil, care devine de mai multeori și fără de voe justițiabil, i se mai aduce și prejudicii bănești și morale, pentru că în anumite materii fiscale, cum este de pildă în materie de patentă, unde impunerile în cursul anului se fac de agenții nemiloși ai fiscoi și sunt de îndată executorii, mă întreb ce este de făcut pentru a îndrepta acest rău social?

După cum vedem, unele comisiuni de apel violează formal legea, iar când instanța noastră supremă le reamintește îndatoririle, instanțele de trimitere se obstinează și persistă în hotărârile lor, fără ca cel puțin să respecte injoncțiunea Inaltei Curți de casație.

Mijloacele de îndreptare în contra acestei stări anormale sunt mai multe și la îndemâna autorităților judecătorești superioare.

În adevăr, comisiunile de apel sunt niște instanțe administrative arbitrare, în cari figurează ca membrii: un delegat reprezentant al fiscoi, un reprezentant al contribuabililor, președintele sau vicepreședintele consiliului județean și, în fine, ca președinte al comisiunii un magistrat de carieră, președintele tribunalului local, a cărui menire este să țină cumpăna dreaptă a justiției între interesele opuse ale părților în cauză și care trebuie să fie observator rigid al legii.

Nu este de mirare că agentul interesat al fiscoi sau delegatul consiliului județean să ignoreze sau să nesocotească legea; ceea ce ne miră însă, este ca magistratul președinte al comisiunii de apel să ignoreze sau să nesocotească legea și respectul datorit instanței noastre supreme.

Acești din urmă ar putea să facă cel puțin părere separată, drept consacrat de lege.

Am zis că autoritățile superioare trebuiesc să intervie. Procurorul general al Inaltei Curți de casație și justiție, în raportul său anual adresat Ministrului de justiție, ar trebui să atragă respectuos atențiunea ministrului asupra acestei călcări de lege, iar ministrul să ia măsuri de îndreptare, atrăgând atențiunea magistratului ce nesocotește legea.

Iar dacă ministrului i se pare că pe această cale

disciplinară nu se poate îndrepta răul, atunci guvernul să vie cu o lege care să modifice art. 46 din legea de constatare a contribuțiunilor directe și să dea în căderea instanței noastre superioare să reție afacerea din oficiu, să judece fondul și să hotărască irevocabil în fiecare specie pe care o casează; s'ar mai putea modifica legea în sensul ca comisiunea de apel, ca instanță de trimitere, să fie îndatorată în deciziunea sa să treacă din oficiu considerentele și dispozitivul deciziunii Curții de casație.

Rolul nostru, ca auxiliari ai justiției, este nu numai să facem să triumfe «dreptul», care este păvăza intereselor materiale sau morale ale clienților noștri, ci și să aducem la cunoștința acelor care conduc instituțiunile Statului nostru, care năzuește să devie modern, fie imperfecțiunea legilor, fie lipsa obligațiunilor morale sau intelectuale ale acelor care sunt orânduși de Stat să le aplice.

Const. Hagi-Theodoraky

Avocat.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIUNEA II

Audiența dela 15 Ianuarie 1916

Președinta d-lui V. Râmniceanu, președinte

Ștefan Gh. Dulgherescu cu Lelia Fotescu

PROBE.— PREZUMȚIUNI.— INVOCAREA LOR.— CREDITORI.—
REPREZINTAREA LOR DE CĂTRE DEBITOR.— REA CRADINȚĂ.—
PREJUDICIU.— TERȚIL.— ART. 1173, 1176 ȘI 1191 C. CIV.

Creditorii având un drept de gaj asupra întregului patrimoniu al debitorului lor, sunt, prin aceasta, reprezentați de acesta în toate actele sale; atunci însă când debitorul lucrează cu rea credință pentru a fraudă pe creditorii săi, aceștia nu mai sunt reprezentați de debitor, ci devin terții, și în această calitate pot dovedi, prin toate mijloacele de probațiune, deci și prin simple prezumțiuni, conivența debitorului lor cu alte persoane în scopul de a-i prejudicia.

No. 11.— Respins, ca nefundat, recursul făcut de Ștefan Gh. Dulgherescu, contra sentinței tribunalului Romanai, secția II, No. 206 din 1915, în proces cu Lelia Fotescu.

S'au ascultat: citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier C. Marinescu; d-l avocat Sebastian Radovici, pentru recurent, în desvoltarea motivelor de casare; d-l avocat L. Dauș, pentru intimat, în combateri.

Curtea deliberând,

Asupra motivelor de casare invocate:

II. «Denaturarea probelor și eroare gravă de fapt.

«Tribunalul afirmă în considerentele sale, că data n'ar putea fi alta decât 5 Decembrie 1912; or, din însăș actul

de vânzare, din care își ia tribunalul această probă, se vede că e imposibilă această dată, de oarece data zilei nu e îndreptată. Ziua fiind 10, nu putea fi Decembrie, căci ar fi posterior datei certe, prin urmare, luna nu putea fi decât cel puțin Noembrie, cum e în act, deci anterior popririi».

III. «Violarea art. 1176 combinat cu art. 1173 c. civ.

«Creditoarea popritoare nu putea scinda creanța, recunoscând pedeoparte existența sa, dar tăgăduindu-i data. Scindând proba pe care își întemeiază poprirea sa și tinzând să dovedească contra celor afirmate prin actul de vânzare, violează art. 1176 c. civ., după care un act recunoscut de cel cărui se opune, are forță probantă a actului autentic și în acest sens că nu e permis a se proba peste sau contra celor coprinse în el».

V. «Violarea art. 1191 c. civ. Fiind vorba de stabilirea unei antdatări sau postdatări a unui act scris, dovada cu martori și prezumpțiunile, a căror valoare de raționament am indicat-o în motivul precedent, nu sunt admisibile, contractul de vânzare având o valoare mai mare de 150 lei».

Având în vedere sentința supusă recursului, din care rezultă că Lelia Fotescu, având a primi dela fostul său soț, Ion Stătescu, suma de 1.000 lei în baza sentinței tribunalului Romanați, No. 301 din 1913, a cerut să se înființeze poprire pe suma de 6.400 lei, ce Ștefan Dulgherescu datoră debitorului său, ca preț al vânzării unui imobil; că, ambele instanțe de fond au validat poprirea efectuată de poliția orașului Caracal, în ziua de 26 Noembrie 1912 și au obligat pe terțiul poprit să plătească creditoarei urmăritoare 1.000 lei din suma datorită debitorului său;

Având în vedere că, înaintea tribunalului, terțiul poprit, azi recurent, n'a contestat existența creanței poprite, dar s'a opus la validare, pe motiv că din actul său sub semnătură privată dintre dânsul și debitor, se constată că a plătit acestuia integral prețul vânzării la 10 Noembrie 1912, deci înainte de înființarea popririi, iar tribunalul stabilește, din diferite împrejurări ale cauzei, că dota declarată în act nu este cea reală, că dota reală a plății este cea din 5 Decembrie 1912, când părțile au prezentat actul Administrației financiare pentru plata taxelor de înregistrare și că debitorul, de conivență cu terțiul poprit, au antdatat actul, în scop de a sustrage creanța poprită dela urmărirea creditoarei;

Considerând că creditorii, având un drept de gaj asupra întregului patrimoniu al debitorului lor, sunt, prin aceasta, reprezentați de acesta în toate actele sale; că, însă, când debitorul lucrează de rea credință pentru a fraudă pe creditorii săi, aceștia nu mai sunt reprezentați de debitor, ci devin terți și, în această calitate, pot dovedi prin toate mijloacele de probațiune, deci și prin simple prezumpțiuni, conivența debitorului lor cu alte persoane, în scopul de a-i prejudicia;

Că, pentru a stabili conivența dintre debitor și terțiul poprit, în ce privește antdatarea plății prețului vânzării, tribunalul, luând de bază anumite prezumpțiuni de fapt, n'a violat art. 1173 combinat cu 1176 c. civ., de oarece aceste texte arată care este puterea probantă a actului numai între părți și cei ce reprezintă drepturile lor, iar nu și față de un terțiu, cum este creditoarea urmăritoare în speță;

Că, data actului fiind atacată de creditoare pentru motiv de fraudă, nici regula din art. 1191 c. civ. care interzice proba cu martori și prezumpțiuni contra datei unui act nu este aplicabilă în speță;

Că, dar, motivele III și V de casare sunt nefundate.

Considerând că, tribunalul constată antdatarea, atât din cuprinsul actului care poartă o dată rectificată, cât și din alte fapte, cum este că n'are forma autentică — obișnuită la vânzările de oare care importanță — și că plata taxelor de timbru și înregistrare se face după aproape o lună dela redactarea lui; că aprecierea dovezii rezultând din aceste fapte, fiind de atributul instanței de fond, motivul II de casare este nefundat.

Că, în ce privește motivele I și IV, recurentul a declarat în instanță că nu le susține.

Pentru aceste motive, respinge.

CURTEA DE APEL DIN CRAIOVA

SECȚIUNEA II.

Audiența dela 10 Iunie 1914

Președinta d-lui I. Sinescu, consilier

Eliza M. Voiculescu cu Șita Leontopol

IMOBILE RURALE.— DOBÂNDIRE.— DREPT POLITIC.— CETĂȚENI ROMÂNI.— ART. 7 ȘI 8 CONST.

ROMÂNI DIN ALTE STATE.— RECUNOAȘTEREA CALITĂȚII DE CETĂȚENI ROMÂNI.— IMOBILE RURALE.— LEGEA PROPRIETĂȚII IMOBILIARE DIN DOBROGEA.— ART. 7 ȘI 5 CONST. ROMÂNI DIN ALTE STATE.— RECUNOAȘTERE.— EFECTE.

IMOBILE RURALE.— STRĂINI.— DREPTUL LA VALOAREA ÎN BANI.

1° Potrivit art. 7 și 8 din Constituție, dreptul de a dobândi imobile rurale în România este un drept politic, ceea ce însemnează că acest drept este rezervat numai cetățenilor români.

2° După art. 9 din Constituție, pentru ca un Român dintr'un alt Stat să poată exercita drepturi politice în România, deci și pe acela de a dobândi imobile rurale, trebuie să fi dobândit prin Corpurile legiuitoare recunoașterea calității de cetățean român, căci art. 7 § 5 din Constituție, prin expresia de «Român», nu înțelege și pe Românul din alte state; și această interpretare, sin-

gură juridică, rezultă, pe lângă altele, și din art. 2 al legii din 3 Aprilie 1882, pentru dobândirea de proprietăți imobiliare în Dobrogea, care fiind o lege derogatorie dela dreptul comun, nu poate fi întinsă la alte cazuri neprevăzute.

3° În principiu, legile neavând efect retroactiv, nici recunoașterea calității de cetățean român, care se operează tot printr'o lege, nu poate să aibă efect retroactiv, căci dacă ar avea acest efect, asemenea recunoaștere operând o schimbare de naționalitate, s'ar putea întâmpla ca, într'un moment dat, cineva să aibă două naționalități, ceea ce este cu neputință.

4° Străinii cari n'au dreptul de a stăpâni în România pământurile rurale în natură, au, după o jurisprudență constantă, dreptul la valoarea în bani a acestor pământuri 1).

Curtea,

Având în vedere că din susținerile părților și actele din dosar rezultă următoarele:

La 5 Ianuarie 1884, Sultana F. Majai, azi decedată, donează nepoatei sale, Sița Velizarie Leontopol, moșiile sale Cocorăști și Cepari, din județul Romanați. La acea epocă, Sița Leontopol, româncă de origine, eră căsătorită cu Velizarie Leontopol, supus străin, așa că, conform art. 19 c. civ., devine și dânsa străină. Mai în urmă, soțului său Velizarie Leontopol i se recunoaște, prin Corpurile legiuitoare, calitatea de cetățean român.

Apelanta Eliza V. Leontopol, în calitate de nepoată a Sultanei Majai și în aceleași drepturi la moștenirea acesteia ca și Sița Leontopol, o dă în judecată pe aceasta din urmă pentru anularea actului de donațiune din 1884, pe motiv că Sița Leontopol, pe baza art. 19 c. civ., devenind străină prin căsătoria sa cu Velizarie Leontopol, n'a putut, conform art. 7 § 5 din Constituție, să dobândească imobile rurale. Tribunalul Romanați, unde acțiunea a fost intentată, recunoaște calitatea în care Eliza Voiculescu reclamă, cât și dreptul acesteia în succesiunea Sultanei Majai, dacă actul de donațiune n'ar fi existat, dar îi respinge acțiunea în anulare, pe motiv că recunoașterea calității de cetățean român a lui Velizarie Leontopol are efect retroactiv din ziua nașterii sale, așa că soția sa nedevenind niciodată străină, a putut dobândi prin donațiune moșiile Cocorăști și Cepari. Contra acestei sentințe s'a făcut apelul de față.

Având în vedere că intimata, prin avocații săi, a invocat mai multe jurisprudențe ale Inaltei Curți de casație, prin care s'a decis: 1° că, prin cuvântul de «Român», din art. 7 alin. 5 din Constituție, se înțelege și Românul de origine (Cas. secții-unite, 29 Noembrie 1901); și 2° că, recunoașterea calității de cetățean român, are efect retroactiv (Cas. 81 din 29 Ianuarie 1912);

Având în vedere și susținerile apelantei, bazate iarăș pe diverse jurisprudențe ale instanțelor judecătorești

superioare Curtea de apel București, s. III, din 22 Ianuarie 1903; Cas. secții-unite, 9 Octombrie 1903; și, în special, decizia Inaltei Curți, secț.-unite, din 18 Noembrie 1904, prin care într'un proces identic, intentat de alte rude contra Siței Leontopol, pentru anularea aceluiaș act de donație, decide că Sița Leontopol, ca străină, n'a putut dobândi proprietatea imobilelor rurale donate;

Considerând că, nu se contestă apelantei calitatea în care reclamă și porțiunea ce reclamă în sus zisele moși de $\frac{1}{2}$ din $\frac{1}{3}$, dacă, bine înțeles, aceste moși s'ar mai găsi în patrimoniul defunctei Sultana Majai;

Având în vedere că, chestiunile de drept ce urmează să fie rezolvate în acest proces sunt: 1° dacă prin cuvântul de Român, din art. 7 § 5 din Constituție, trebuie să se înțeleagă și Românul de origine; 2° dacă recunoașterea calității de cetățean român, în persoana unui Român din alt stat n'are efect retroactiv; și 3° dacă străinul are sau nu dreptul la valoarea imobilelor rurale, dobândite contra dispozițiilor legii.

În ce privește prima chestiune:

Considerând că, conform art. 7 și 8 din Constituție, dreptul de a dobândi imobile rurale, este un drept politic, adică că acest drept este rezervat numai cetățeanului român.

Considerând că, conform art. 9 din Constituție, pentru ca un Român din alt Stat să poată exercita drepturile politice, deci și pe acelea de a dobândi imobile rurale, trebuie să i se recunoască, prin Corpurile legiuitoare, calitatea de cetățean român,

Considerând că, din combinarea acestor texte de lege, rezultă că atât timp cât Românului din alt stat nu i s'a recunoscut celitatea de cetățean român, el nu poate dobândi imobile rurale în România, prin urmare, prin cuvântul de Român, din art. 7 alin. 5 din Constituție, nu se poate înțelege și Românul de origine (Cas. s.-unite, decizia din 9 Octombrie 1903);

Considerând că, art. 2 din legea din 3 Aprilie 1883, asupra proprietății imobiliare din Dobrogea, este un argument tocmai în favorul tezei de mai sus, că dacă legiuitorul, prin acest articol, n'ar fi avut grije să spună că și Românii de origine au dreptul de a dobândi imobilele rurale în Dobrogea, de sigur că n'ar fi putut dobândi.

În adevăr, această lege, dupe cum o spune Curte de casație secții-unite, prin decizia sa din 9 Octombrie 1903, fiind o lege de favoare pentru Românii de origine, ea

1) Cpr. Cas. s. I, decizia No. 104, din 17 Februarie 1914. *Cr. judiciar* din 1914, No. 28, pag. 236 (rezumate).

constitue o derogățiune la dreptul comun și, deci, nu se poate aplică de la o materie la alta.

Pentru toate aceste motive, trebuie decis că Românul de origine nu are dreptul să dobândească imobile rurale în România, până ce mai întâi n'a dobândit calitatea de cetățean român prin Corpurile legiuitoare.

În ce privește chestiunea dacă recunoașterea calității de cetățean român de către Corpurile legiuitoare, are sau nu un efect retroactiv:

Considerând că, în principiu, legile n'au efect retroactiv (art. 1 c. civil); că, dar, pentru ca o lege să prevadă un asemenea efect trebuie negreșit ca să existe un text de lege; or, nicăeri nu se găsește un asemenea text, care să dispună că recunoașterea calității de cetățean român are un efect retroactiv;

Considerând, pe de altă parte, că prin recunoaștere se operează schimbarea de naționalitate, iar dacă s'ar da efect retroactiv acestei recunoașteri, ar fi ca cineva, la un moment dat, să aibă două naționalități, ceea ce nu este admisibil;

Considerând, în fine, că Curtea de casație, în secții-unite, prin deciziunea sa din 9 Oct. 1903, pronunțată față de alți reclamanți decât cei de azi, decide că Sița Leontopol, ca străină prin căsătorie, n'are dreptul decât la valoarea imobilelor dobândite prin acelaș act de donațiune, a cărui anulare se cere și astăzi; cu alte cuvinte, s'a decis implicit că recunoașterea lui Velizarie Leontopol de cetățean român, n'are efect retroactiv; or, a se decide astăzi altfel, numai pentru că alte rude cu aceleași drepturi au cerut anularea aceluiaș act de donațiune mai târziu, ar fi ca hotărârile judecătorești să piardă din încrederea ce trebuie să inspire.

Pentru toate aceste motive, trebuie decis că recunoașterea calității de cetățean român n'are efect retroactiv.

În ce privește ultima chestiune de a se ști dacă străinul, care a dobândit fără drept imobile rurale, are cel puțin drept la valoarea acestor imobile:

Considerând că, este de principiu, recunoscut de jurisprudența constantă a Inaltei Curți de casație, că art. 7 alin. 5 din Constituție, neindicând dreptul străinilor la moștenire și, pe de altă parte, că Statul neavând un drept de succesiune, această calitate, cu toate efectele ce legea civilă recunoaște unui moștenitor, cu singurul temperament că pentru imobilele rurale, ei nu pot posedă asemenea imobile în natură, însă au dreptul la valoarea lor (Cas. secții-unite 18 Noembrie 1904);

Considerând că, așa fiind, constatându-se fără a se contesta că oponenta are dreptul de proprietate la $\frac{1}{2}$ sau $\frac{2}{4}$ din $\frac{1}{3}$ din întinderea moșiiilor Cepari și Cocorăști, urmează ca intimata să fie obligată a restitu această parte din zisele moșii, după ce însă oponenta va plăti Siței Leontopol, moștenitoarea defunctei Sultana

Majai, valoarea acestei porțiuni; că, prin urmare, pentru toate cele arătate mai sus, opoziția făcută de Eliza M. Voiculescu este fundată și urmează a fi admisă.

Având în vedere și cererea oponentei de a fi obligată intimata la cheltueli de judecată, Curtea, apreciind cheltuelile ce oponenta a făcut în proces, urmează a obliga pe intimata Sița Leontopol a plăti oponentei lei 200 cheltueli de judecată, plus taxele de executare.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier Al. Cernătescu, în majoritate, admite opoziția, etc.

Semnați: Al. Radian, M. Paraschivescu, Al. Cernătescu.

Opiniune

Difer de majoritatea Curței și pentru motivele din sentința ațelată sunt de părere a se respinge opoziția făcută de Eliza Voiculescu ca nefundată:

Semnat, I. Sinescu.

Observație. — Toate revistele noastre de drept au publicat decizia recentă a Curței de casație care a casat această decizie a Curței din Craiova ¹⁾; nici una n'a publicat însă decizia casată. Am crezut de datoria noastră de a scoate această frumoasă decizie din condițele prăfuite ale Curței și de a o da la lumină.

Curtea din Craiova răstoarnă cu o logică zdrobitoare teoria, nejuridică și nejustificată, după părerea noastră, a Curței de casație, relativă la efectul retroactiv al recunoașterii calității de cetățean român, principiu care nu rezultă de nicăeri, și pe care Curtea supremă îl admite astăzi, după ce tot ea a admis altă dată contrariul ²⁾.

Jurisprudența Curței de casație ne reamintește câteva rânduri scrise la mijlocul secolului trecut de Troplong, pe care cerem voe de a le reproduce aci:

«Les cours impériales sont en lutte d'arrêts, et la Cour de cassation, saisie trois fois de la question, n'a vu rien de mieux à faire (elle qui est chargée de maintenir l'unité de la jurisprudence), que de passer tour à tour d'un système à l'autre, de consacrer successivement le pour et le contre, et de mettre tout le monde d'accord en se mettant en désaccord avec elle-même» ³⁾.

Dacă asemenea critică a putut fi adresată Curței de casație din Franța, de către unul din cei mai iluștri membri ai ei, care este în acelaș timp și un comentator erudit al codului civil, apoi, cu atât mai mult ea ar putea avea loc la noi, unde nu există aproape chestiune în care să nu se fi pronunțat decizii contradictorii ⁴⁾.

1) Vezi *Cr. judiciar* din 1916, No. 2, pag. 11 urm. (cu observ. noastră); *Dreptul* din 1916, No. 5, p. 36 (cu nota d-lui S. Rădulescu), etc.

2) V. Bult. 1891, p. 371. Vezi în acelaș sens, C. Galați și București, *Dreptul* din 1898, No. 73; *Dreptul* din 1903, No. 19, etc.

3) Troplong, *Tr. de la vente*, I, 150, pag. 154.

4) Vezi tom. VIII, partea II, al Coment. noastre (*Vânzarea*), pag. 115 (ed. 2-a).

Ori cum ar fi, frumoasa decizie a Curței din Craiova, ce publicăm astăzi, a fost casată și, după toate probabilitățile, instanța de trimetere se va supune acestei jurisprudențe, spre a nu-și vedeà decizia sa din nou casată.

Cu toate acestea, noi, pentru motivele ce am arătat aiurea ¹⁾, rămânem neștrămutat în convingerea noastră, și credem că soluția dată de Curtea din Craiova este singură juridică.

D. ALEXANDRESCO

CURTEA DE APEL DIN GALAȚI

SECȚIUNEA I.

Audiența dela 16 Februarie 1916

Anastase Filotte cu colonel Gh. Lupașcu

Opiniune ²⁾

Noi, primul-președinte A. Bârsescu și consilierul I. Pârvulescu, suntem de părere a se respinge apelul făcut de Anastase Filotte și a se menține în totul hotărîrea tribunalului Brăila, pentru următoarele considerente:

Hotărîrea atacată cu apel este dată asupra acțiunii intentată de colonelul G. Lupașcu, în calitate de soț dotal, având de obiect anularea contractului prin care soția sa Maria Lupașcu, având și autorizația sa, ca soț, a vândut în anul 1912, fratelui său Anastase Filotte, partea sa indiviză din moșia Batogu, ce singură și-o constituise dotă, fiind majoră și imobilul rămas ca moștenire dela defunctul său tată, deși actul se vede semnat și de mama sa Sofia Filotte, în calitate de tutoare legală.

Principiul inalienabilității imobilului dotal în timpul căsătoriei, cu sancțiunea anulării oricărei înstrăinări făcute cu călcarea legii și în afară de cazurile anume determinate de ea, din cari nu face parte și înstrăinarea a cărei anulare se cere, cum și dreptul soțului dotal de a cere anularea unei asemenea înstrăinări — chiar dacă a consimțit, căci cel ce consimte, nu se obligă personal — fiind stabilite și recunoscute formal prin art. 1248 și 1255 c. civ., ele nu se contestă de apelantul A. Filotte, obiectând numai că convențiunea matrimonială, deși autentică, nu-i poate fi opozabilă, deoarece nu a fost transcrisă nici în registrul special de foi dotale, nici în acel de drept comun pentru mutațiuni de proprietăți

și nici conform legii din 27 Martie 1890, recunoscând astfel, fără a mai discuta, întrucât discuțiune nu se mai face azi, că convențiunile matrimoniale autentice, dar netranscrise, sunt valabile între soți, și numai nu se pot opune celor de al treilea, cari au contractat fără fraudă; în acest sens urmând să fie înțelese dispozițiunile art. 1228 c. civ. și 708, 710, 712 și 723 pr. civ.;

Așă că ceea ce mai rămâne de examinat, este, în prim rând, chestiunea de fapt, dacă convențiunea matrimonială a soților Lupașcu în adevăr nu a fost transcrisă conform legii; și în caz afirmativ, chestiunea de drept și care dă soluțiunea afacerii, dacă neîndeplinirea acestei formalități de publicitate poate fi înlocuită prin cunoștința ce a avut-o terțiul cumpărător, că imobilul ce cumpără este dotal și inalienabil, când o asemenea dovadă ar fi, bine înțeles, după cum pretinde reclamantul colonel Lupașcu, cu suficiență făcută.

În stabilirea chestiunii de fapt, dacă combinăm art. 1228 c. civ. cu art. 708, 710, 712 și 714 din vechia procedură civilă, în vigoare atunci când a luat naștere convențiua matrimonială a soților Lupașcu, vedem că soții, împreună cu constituitorii dotei, erau datori ca, mai înainte de celebrarea căsătoriei, să se prezinte la tribunalul domiciliului bărbatului, și cu petiție semnată, să ceară autentificarea și transcrierea convențiunei matrimoniale în registrul tribunalului, iar președintele tribunalului obligat să ordone îndeplinirea acestor formalități, și dacă dota conține și imobile, să intervină la tribunalul locului unde erau așezate, a se cerceta registrele de liniștită posesiune a constituitorilor dotei, trecându-se în urmă actul și în registrul de drept comun pentru mutațiuni de proprietăți.

Or, această obligațiune, și singura ce cădea în putința soților Lupașcu să o îndeplinească, s'a îndeplinit, ei s'au prezentat înaintea tribunalului și au cerut autentificarea și transcrierea convențiunei, dovadă că se găsește autentificată; și dacă, admițând ipotetic, președintele tribunalului a omis să ordone transcrierea ei în registrele respective care cădeau numai în putința și atribuțiunile sale, această neglijență ce nu se poate imputa nici soților Lupașcu, nici cumpărătorului A. Filotte, dar care pune în conflict principiul inalienabilității imobilului dotal cu acel al publicității convenției care constată dotalitatea, nu poate avea ca consecință decât că principiul d'întăiu de ordine mult mai mare, mult mai superior, trebuie să primeze.

1) Vezi tom. I al Coment. noastre, pag. 304 urm. (ed. a 2-a); tom. IV, partea I, pag. 103, 104 (ed. a 2-a); tom. VIII, partea II (*Vânzarea*), pag. 59, *ad notam* (ed. 2-a). În acest din urmă volum, chestiunea este din nou discutată și jurisprudența arătată până la zi.

2) A se vedeà hotărîrea majorității în *Dreptul*, No. 21 din 17 Martie a. e., pag. 163.

Astfel fiind, s'ar putea susține că convențiunea matrimonială valabilă între soții Lupașcu, întrucât a fost autenticată, este opozabilă și terțiului achizitor Filotte, neglijența magistratului neputând atrage o asemenea decădere.

Dar, această convenție matrimonială a fost transcrisă în registrul în care ele se transcrieau la acea dată, căci în josul procesului-verbal de autentificare se găsește trecut, cu aceeaș cerneală și cu aceeaș mână, numărul de transcriere, și registrul în care este transcris. Acest volum, împreună cu alte acte din arhiva tribunalului Brăila, a ars, după cum certifică grefa acelu tribunal, și facerea unui control nu mai este acum posibil, dar nici o dovadă contrarie în combatere nu s'a făcut de apelantul Filotte.

Cât pentru obiecțiunea că, chiar dacă s'ar admite că convențiunea a fost trecută în registrul tribunalului domiciliului bărbatului, nu-i este opozabilă, întrucât nu a fost trecută în registrul special de foi dotale, ci într'un registru unde s'au mai trecut și alte acte, ea este neîntemeiată, deoarece, din registrele rămase nearse, din certificatul grefei, din circulara Ministerului de justiție către președintele tribunalelor din țară No. 14.365 din 12 Decembrie 1873, și mai ales din adresa d-lui prim-președinte al acelu tribunal, No. 3645 din 30 Ianuarie 1916, trimisă în urma cererii acestei Curți, se constată că la tribunalul Brăila, ca și la cele mai multe tribunale din țară, nu existau la acea dată registrele speciale pentru transcrierea convențiilor matrimoniale; că, nici nu s'au trimis de Minister asemenea registre și că foile dotale se treceau într'un registru intitulat «Autentice-acte» unde, pe lângă foile dotale, se mai treceau și alte acte. Prin urmare, dacă cercetarea lor se făcea cu mai multă greutate, ea era însă posibilă și cerințele legii îndeplinite.

S'a mai făcut o obiecțiune de apelant, pe care reclamantul intimat colonel G. Lupașcu nu a putut-o combate, și anume că convențiunea matrimonială nu a fost transcrisă nici în registrul de mutațiuni de proprietate, așa că ea rămâne stabilită, supusă însă discuțiunii mai sus expuse, dacă neglijența magistratului însărcinat cu îndeplinirea ei poate să o facă neopozabilă terțiilor achizitori cari au contract de bună credință, admitând că Filotte a fost de bună credință, căci nu putem împărtăși părerea susținută de apărătorii reclamantului colonel G. Lupașcu, că numai convențiile matrimoniale care conțin o transmisiune de proprietate — ceeace nu există în specie, unde soția își constituie singură dota —

trebuesc transcrise, de oarece legea nu face nici o distincțiune și le supune pe toate acestei formalități de publicitate.

O altă și ultimă obiecțiune, în aparență mai serioasă, ridicată de apelantul Filotte în susținerea neopozabilității convențiunii matrimoniale, este că soții Lupașcu nu s'au conformat legii din 27 Martie 1890 și nu au transcris-o în termen de 3 luni dela promulgarea legii.

Există un principiu necontestat, credem, că nu toate actele pe care terții au interes să le cunoască trebuie transcrise, ci numai acelea a căror publicitate legiuitorul a găsit-o necesară, și aplicarea acestui principiu o face legiuitorul și cu ocazia întocmirii menționatei legi, pe care o întitulează «Lege pentru transcrierea unor acte», iar printre actele menționate nu găsim trecute și convențiunile matrimoniale;

Explicațiunea acestui fapt o găsim în grija ce a avut-o legiuitorul că o asemenea lege excepțională, cu neputință a fi adusă la cunoștința tuturor, să nu devină un pericol pentru aceia cari ar dori să-și mențină imobilul dotal, și în acelaș timp un mijloc de a eluda dispozițiunile legii care interzice în principiu înstrăinarea imobilului dotal, pentru aceia cari ar dori din contră, să înlătore o asemenea piedică, netranscriind actul. Terții de bună credință, doritori de a cumpăra imobile, având posibilitatea și prin alte mijloace să constate dacă imobilul este sau nu dotal, și pentru ei pericolul fiind mult mai mic.

Iar teoria susținută de apelant, față cu aceste considerațiuni de text, de dreptate și echitate, că convențiunile matrimoniale intra în categoria actelor prin cari se constituie un drept de uzufruct prevăzut de legea din 27 Martie 1890, nu poate fi întemeiată: 1° pentru că convențiunile matrimoniale sunt reglementate de dispozițiuni speciale și nu pot fi înglobate în categoria generală a actelor constitutive de uzufruct; 2° pentru că mandatul legal dat de femeie soțului de a încasa venitul imobilului dotal destinat întreținerii căsătoriei, nu constituie un adevărat drept de uzufruct, de care se deosebește în multe puncte esențiale, între altele, neputând fi înstrăinat, nici ipotecat, ceeace caracterizează adevăratul uzufruct ca o desmembrare a proprietății, de care se ocupă menționata lege.

Odată examinate toate aceste obiecțiuni și presupunând că ele sunt întemeiate, rămâne să examinăm chestiunea de drept care, după noi, dă soluțiunea afacerii, și anume dacă neîndeplinirea formalității de pu-

blicitate se poate înlocui cu cunoștința terțiului achizitor că imobilul ce cumpără este dotal și inalienabil, așa că acea formalitate eră inutilă.

Asupra acestei chestiuni este necontestat că există controversă și că legiuitorul dela 1900, modificând procedura civilă, pentru a o tăia la art. 723, a adăugat o dispozițiune precisă, care nu există în vechiul text, stabilind principiul: «că până la transcriere, drepturile rezultând din actele menționate în art. 722 din procedura civilă, nu se vor opune celor de al treilea, cari au dreptul asupra bunului nemișcător, chiar dacă au cunoștință de existența actelor, de mai sus, exceptându-se cauzele de violenție».

Că, dacă citim art. 722 pr. civ., vedem că printre actele arătate că trebuiesc transcrise, sub sancțiunea prevăzută în articolul următor 723 pr. civ., în caz de neîndeplinire, nu sunt trecute și convențiunile matrimoniale; iar printre actele constitutive de uzufruct, am arătat că nu se pot enumera, pentru ele existând dispoziții speciale prevăzute sub un alt capitol (Cap. X), prevăzute în alte articole (708-712) și fără sancțiunea din art. 723 pr. civ.

A admite că legiuitorul care stabilea acest principiu al neopozabilității actelor netranscrise, tocmai în scopul de a tăia controversa, a omis să prevadă printre actele enumerate în art. 723 pr. civ. și convențiunile matrimoniale, fiind aproape imposibil, rămâne admisibilă numai ipoteza contrarie, că a voit să le sustragă de sub rigoarea acestui principiu pentru rațiunea, ușor de înțeles, că, dacă în interesul general, particular și public al circulațiunii bunurilor, eră necesară măsura publicității actelor translative de proprietate, constitutive de drepturi reale și a altor acte anumite și determinate, deși netranslative de proprietate și neconstitutive de drepturi reale, pentru ca terții să nu ezite a contracta, temându-se de vre-o evicțiune sau prejudiciu; o asemenea rațiune nu există în privința convențiunilor matrimoniale, unde legiuitorul, în scopul de a scoate pe femeie de sub influența seducțiunilor soțului și a propriilor sale slăbiciuni, a scos, din contra, din comerț imobilele dotale, nepermițând înstrăinarea lor decât în anumite cazuri, rămânând ca ele să servească la întreținerea familiei, educația și creșterea copiilor, etc. Terțiul achizitor imputându-și sieș neglijența că nu a căutat ca prin alte mijloace ce le avea la dispoziție, precum examinarea contractului de căsătorie, actul dotal, să evite prejudiciul suferit.

Prin urmare, principiul stabilit de art. 723 pr. civ. nu-și are aplicarea, în ceea ce privește convențiunile matrimoniale, și în discuțiunea dacă lipsa de transcriere poate fi înlocuită cu cunoștința cumpărătorului că imobilul ce cumpără este dotal și inalienabil, considerat ca inexistent, având a decide, în lipsă de un text precis

de lege și față cu principiile generale de drept, dacă o persoană care, în dorința și interesul de a dobândi un imobil, deși știe că e dotal și inalienabil, totuș îl cumpără, călcând și fraudând legea care probează înstrăinarea lui, un asemenea act poate rămâne în picioare, pentru singurul motiv al lipsei de publicitate a convențiunei matrimoniale care nu i-a fost necesară, ceea ce noi nu o credem, căci ar fi să transformăm principiul salutar al publicității într'un mijloc de fraudă sau de rea credință.

Și că cumpărătorul Anastase Filotte știe că imobilul ce cumpără este dotal și inalienabil, se dovedește cu prisosință din împrejurările că el eră frate mai mare al vânzătoarei Maria Lupașcu, al cărui tată eră atunci încetat din viață, și-l înlocuia deci în toate actele mai importante ale vieții sale; că, eră coproprietar indiviz cu vânzătoarea și ținuse chiar mai mulți ani în arendă partea ei indiviză; și, în fine, printr'un act judecătoresc, în afară de orice bănuială, și anume încheerea tribunalului Brăila, secția I, No. 5001 din 12 Ianuarie 1912, care constată că, în procesul de eșire din indiviziune al fraților Filotte, în care figurase și Eforia spitalelor civile din București, ca coproprietară, față fiind și A. Filotte, Eforia a cerut amânarea afacerii, pentru ca reclamantul, intimatul de azi, colonelul G. Lupașcu, să fie citat și în calitate de soț uzufructuar dotal, iar A. Filotte, interpelat și deci atrăgându-i-se atenția, nu a făcut nici o obiecțiune.

Deci, dar, se dovedește, în afară de orice dubiu, credem noi, că A. Filotte, cumpărând imobilul dela sora sa, nu numai că eră posibil să știe dacă e dotal și inalienabil și să refuze să-l cumpere, dar că a și știut, așa că convențiunea matrimonială, chiar dacă nu ar fi fost transcrisă, pentru considerentele expuse, îi este opozabilă.

Și, în tot cazul, admitând că cunoștința cumpărătorului nu ar putea înlocui lipsa de transcripție, împrejurările în care s'a făcut vânzarea face cel puțin dovada că a cumpărat imobilul pe riscul său, contând poate pe faptul că vânzătoarea este sora sa, și renunțând la dreptul de a mai opune lipsa de transcripțiune.

În ceea ce privește alegațiunea cumpărătorului A. Filotte, că sora sa a întrebunțat manopere frauduloase ca să-l decidă să cumpere imobilul, împrejurările descrise mai sus ne dispensează de orice alte combateri.

Semnați: A. Bărsescu, I. Părvulescu.

BIBLIOGRAFIE

Ce este Encyclopedia Dreptului, de Const. G. Dissescu, profesor universitar, fost decan al Facultății de Drept din București. — O broșură în 8° de 88 pagini.

Se află de vânzare la tipografia Curții Regale, F. Göbl Fii, strada Regală, 19, București. Prețul lei 2,50